

Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Akademisyenlerin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Sağlamlığın ve Yaşamdaki Anlam Arayışının Aracı Rolü

Muhammet Tortumlu^a, Kıvanç Uzun^{b, c}

Özet

Bu araştırmanın amacı belirsizliğe tahammülsüzlüğün akademisyenlerin yaşam doyumu üzerindeki etkisinde psikolojik sağlamlığın ve yaşamdaki anlam arayışının aracı rolünün incelenmesidir. Bu doğrultuda değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi için ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan online form, çeşitli sosyal medya platformlarında paylaşarak, 257 akademisyene ulaşılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 38.93'tür. Araştırmada veriler; demografik bilgi formu, Yaşam Doyumu Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğini (BTÖ-12), Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Yaşamda Anlam Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde, betimsel istatistiklerin yanında değişkenler arasındaki ilişkinin saptanması için Pearson Korelasyon Katsayısı, Örtük Değişkenli Aracılı Yapısal Model ve Bootstrap Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre belirsizliğe tahammülsüzlüğün akademisyenlerin yaşam doyumu üzerindeki etkisinde psikolojik sağlamlığın ve yaşamdaki anlam arayışının kısmi aracılık rolünün istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler

Akademisyen
Yaşam Doyumu
Belirsizliğe Tahammülsüzlük
Psikolojik Sağlamlık
Yaşamdaki Anlam Arayışı

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 28.03.2022
Yayın Tarihi: 24.06.2023
Doi: 10.18026/cbayarsos.1094787

The Mediator-Role of Search for Meaning in Life and Resilience in the Effect of Intolerance of Uncertainty on Academicians' Life-Satisfaction

Abstract

The aim of this study is to examine the mediating role of resilience and search for meaning in life in the effect of intolerance of uncertainty on the life satisfaction of academicians. To this end, the relational survey model was used to determine the relationships between the variables. The online form prepared by the researchers was shared on various social media platforms and 257 academicians were reached. The mean age of the participants is 38.93. The data in the study were collected by using the demographic information form, the Satisfaction with Life Scale, the Intolerance of Uncertainty Scale (IUS-12), the Brief Resilience Scale (BRS) and the Meaning in Life Questionnaire. In the analysis of the data, in addition to descriptive statistics, Pearson Correlation Coefficient, Mediated Structural Model with Implicit Variables and Bootstrap Analysis were used to determine the relationship between variables. According to the results of the research, it is seen that the partially mediation role of resilience and search for meaning in life in the effect of intolerance of uncertainty on the life satisfaction of academicians is statistically significant.

Keywords

Academician
Life Satisfaction
Intolerance of Uncertainty
Resilience
Search for Meaning in Life

About Article

Received: 28.03.2022
Published: 24.06.2023
Doi: 10.18026/cbayarsos.1094787

^a Öğr. Gör. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Tefenni Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, İnsan Kaynakları Yönetimi Programı, ORCID: 0000-0002-7245-1017

^b Öğr. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Kariyer Geliştirme Uygulama ve Araştırma Merkezi, ORCID: 0000-0002-6816-1789

^c İletişim Yazarı: kuzun@mehmetakif.edu.tr

Giriş

İnsanların sahip oldukları en temel ihtiyaçlarından birisi, güvenlik ihtiyacıdır. Güvende hissetmek, netlik ve öngörülebilirlikle gerçekleşebilir. İnsanlar bilmedikleri, güçlü tahminlerde bulunamadıkları ve net olarak tanımlayamadıkları her şeye şüpheyle yaklaşmaktadırlar. Diğer bir deyişle belirsizlik, güven duygusunu zedeleyen ve istenmeyen bir durum olarak tanımlanmaktadır. Nitekim Belirsizliği Azaltma Teorisi [Uncertainty Reduction Theory] (Berger ve Calabrese, 1975) de belirsizliği, insan zihninin istenmeyen bir durumu olarak ifade etmiş ve insan zihninin belirsizliği azaltmaya meyilli olduğunu vurgulamıştır (Turunç ve Turgut, 2017). Belirsizlik algısının 21. yüzyıl da giderek arttığını söylemek mümkündür. Günümüzde hızlı gelişen teknoloji yardımıyla dijitalleşen yaşam, çalışma yaşamını hızla değiştirdiği gibi bu değişime ayak uydurmayı da zorlaştırmaktadır. Zira sürekli değişim, gelişim için devamlı takibi ve güncel kalabilmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu süreç devamında çalışanların belirsizliğe karşı tahammülsüzlük algılarını tetikleyebilir. Buna ek olarak çalışanların mesleklerine ilişkin kıstas, şart ve süreçlerin sürekli değişimi de belirsizlik algılarını körükleyebilmektedir. Özellikle günümüzde yükseköğretim sisteminin temel aktörlerinden olan akademisyenler, teknoloji ve dijitalleşmenin getirdiği belirsizliğe ek olarak, öğretim üyeliği, doçentlik ve profesörlük kadrolarına ilk atama kıstaslarında sürekli değişikliklerin yaşanması, doktor öğretim üyeliği kadrosuna yeniden atanma kıstasında yapılan değişiklikler, 50-D araştırma görevlilerinin lisansüstü eğitimlerini bitirdikten sonra işsiz kalmaya yönelik korkuları, akademik teşvik ve doçentlik başvurularında kabul edilen makalelerin, yayınlanmış oldukları dergilerin statüsüyle ilgili Yüksek Öğretim Kurumu'nun ve üniversitelerin değerlendirme kıstaslarında meydana gelen değişiklikler, rektör atama kıstaslarında meydana gelen değişiklikler ve yeni gelen rektörün üniversite kadroları dışından olma olasılığı gibi gelişmeler sonucunda belirsizliklerle karşılaşmaktadırlar. Bu etkenler akademisyenlerde belirsizliğe karşı tahammülsüzlüğe neden olabilir. Yaşanabilecek muhtemel bir belirsizliğe tahammülsüzlük de devamında akademisyenlerin üretkenliklerini, yaşam kalitelerini ve mutluluklarını olumsuz yönde etkileyebilir. Nitekim yapılan birçok araştırmanın bulgusu, belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam doyumunu ve mutluluğu olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir (Çevik ve Yağmur, 2018; Geçgin ve Sahranç, 2017; Sarıçam, 2014; Şar, Işıklar ve Aydoğan, 2012). Diğer yandan alanyazında, akademisyenlerin sahip oldukları belirsizliğe tahammülsüzlük duygusunu tamponlayabilecek ve devamında yaşam doyumuna olan olumsuz etkisini azaltabilecek tutum ve davranışların neler olduğu açık değildir. Buradan hareketle bu çalışmada, belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam doyumunu üzerindeki olumsuz etkisini kırabilecek olası önleyici ve koruyucu değişkenlerin tespit edilmesine çalışılmıştır.

En genel anlamıyla belirsizliğe tahammülsüzlük, bireyin belirsiz bir durumu, bir tehdit veya rahatsızlık kaynağı olarak yorumlama eğilimini ifade etmektedir (Campbell ve Tesser, 1983; Majid ve Pragasam, 1997; Stanley-Budner, 1962). Bireyler yenilik, karmaşıklık, çözümsüzlük, öngörülemezlik ve belirsizliği içerdiği düşünülen durumlara bir dizi bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkilerle cevap vermektedirler (Bhushan ve Amal, 1986; McLain, 1993; Stanley-Budner, 1962). Bhushan ve Amal (1986), şu üç ayırt edici tepkinin belirsizliğe tahammülsüzlüğün belirtileri olduğunu öne sürmüşlerdir: [1] Bireyin belirsiz bir durumu katı bir şekilde siyah veya beyaz olarak algılama eğilimini gösteren bilişsel tepkiler. [2] Belirsiz bir duruma tepki olarak huzursuzluk, rahatsızlık, hoşlanmama, öfke ve kaygı ifadelerine atıfta bulunan duygusal tepkiler. [3] Belirsiz bir durumu reddetmeyi veya kaçınmayı gösteren davranışsal tepkiler. Diğer yandan yaşam doyumunu ise mutluluğun en temel belirleyicileri

arasında gösterilmektedir (Kılınç ve Uzun, 2020a; Tortumlu ve Uzun, 2022; Uzun ve Tortumlu, 2022). Yaşam doyumu, bilişsel süreçlerle açıklanabilen, bireyin tercih ettiği ölçütlere göre yaşam kalitesinin genel değerlendirmesidir (Diener ve Suh, 1997). Ancak belirsizliğe tahammülsüzlük, bireylerin yaşam kalitelerini baltalamaktadır. Alanyazında bireylerin sahip oldukları belirsizliğe tahammülsüzlük duygusunu azaltarak, yaşam doyumuna yönelik olumsuz etkisini kırabilecek tutum ve davranışların neler olduğu net değildir. Bu araştırmada, kuramsal arka planın ve alanyazındaki bulguların desteği ile bireylerin sahip oldukları psikolojik sağlamlığın ve yaşamdaki anlam arayışının, belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam doyumunu üzerindeki olumsuz etkisini tamponlayabilecek olası aracı değişkenler olabileceği düşünülmüştür. Nitekim alanyazında, bireylerin olumlu özelliklerine zarar veren risk faktörlerinin etkisini tamamen kırmak veya azaltmak için bireylerin sahip oldukları pozitif güçlerden yararlanmanın etkili olduğunu ortaya koyan kanıtlar mevcuttur (Uzun ve Karataş, 2023).

Yapılan araştırmalar, psikolojik sağlamlığın bireylerin ruh sağlığı ve refahı üzerindeki hafifletici rolünün altını çizmiş (Arslan, 2016; Gooding, Hurst, Johnson ve Tarrier, 2012; Uzun ve Tortumlu, 2022) ve onun aracı rolüne odaklanmıştır (Karreman ve Vingerhoets, 2012; Shi, Wang, Bian ve Wang, 2015). Örneğin Rutter (2006), direnci yüksek olan bireylerin, zorluklara rağmen gelişimsel olarak daha iyi sonuçlar aldıklarını fark etmiştir. Arslan (2016) ise psikolojik kötü muamele ile çeşitli psikolojik/davranışsal zorluklar arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın kısmi aracı rolü olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bazı araştırmalar, psikolojik sağlamlığın bireylerin yaşamdan duydukları memnuniyetle pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Karreman ve Vingerhoets, 2012; Shi vd., 2015; Ülker-Tümlü ve Receptoğlu, 2013). Örneğin Bajaj ve Pande (2016), psikolojik sağlamlığın, bilinçli farkındalık ve gençlerin öznel iyi oluşu arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiğini bildirmiştir. Belirsizliğe tahammülsüzlük, insanların belirsiz durumlarda endişe, stres ve kaygı duymasına neden olabilir (Carleton, Sharpe ve Asmundson, 2007). Diğer yandan yüksek psikolojik sağlamlık ise stres, depresyon ve anksiyete gibi negatif risk faktörlerini azaltmada kilit bir rol oynamaktadır (Kang, Kim ve Park, 2016; Kim, 2016). Bu bağlamda yüksek psikolojik sağlamlık ile belirsizliğe tahammülsüzlük arasında ters yönlü bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür (Lee, 2019). Yüksek düzeyde belirsizlik, güvensizlik duygusunu tetikleyerek bireylerin fizyolojik ve psikolojik sağlıklarını olumsuz etkilemektedir (Morse, 2021). Nitekim Genelleştirilmiş Stres Güvensizliği Kuramına [Generalized Unsafety Theory of Stress] (Brosschot, Verkuil ve Thayer, 2017) göre yüksek düzeyde belirsizliğe tahammülsüzlük, bireylerin güvensizlik duygusunu artırmaktadır. Buradan hareketle belirsizliğe tahammülsüzlüğün, yeniliğe ve değişime başarılı bir şekilde uyum sağlama ve tüm bilinmeyenlerin itici olmadığına yönelik tutum, duygular, deneyim ve öğrenmeyle azaltılabileceği söylenebilir (Timmermans, 1994). Alanyazındaki tüm bu kanıtlar, psikolojik sağlamlığın, belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkide aracı bir role sahip olabileceğini göstermektedir.

Yaşamdaki anlam arayışı, kişinin varlığının ve varoluşunun doğasından kaynaklanan anlam ve bununla ilgili hissedilen önem olarak kavramsallaştırılmıştır (Kılınç ve Uzun, 2020b). Ayrıca yaşamın anlamını karakterize eden iki boyutun olduğu öne sürülmüştür; bunlardan birincisi yaşamda anlamın varlığı [yaşamın anlamlı olup olmadığına ilişkin öznel algı], ikincisi ise yaşamda anlam arayışıdır [yaşamın anlamını kavrama arzusu] (Steger, Frazier, Oishi ve Kaler, 2006). Yapılan çalışmalar, yaşamda anlamın varlığının, bireylerin iyi oluş sonuçlarıyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir (Alparslan, Yastıoğlu, Taş ve Özmen, 2022; Ho, Cheung ve Cheung 2010; Samman, 2007; Steger, Kashdan ve Oishi, 2008). Park, Park ve

Peterson'ın (2010) yapmış olduğu çalışmada da yaşamda anlam arayışının, yaşam doyumu ile ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Hobfoll'un (2002) Kaynakların Korunması Teorisi bağlamında iyimserlik, umut, psikolojik sermaye ve diğer ilgili yapılar gibi bireysel farklılıklara yönelik değişkenlerin, bireylerin yaşamının taleplerine başarılı bir şekilde uyum sağlamasına yardımcı olduğu iddia edilmektedir. Yaşamda anlam arayışının, yaşamın olumlu yönlerini takdir etmeye yönelik psikolojik özelliklerden biri olduğu göz önüne alındığında, bu yapının daha yüksek düzeyde yaşam doyumuna yol açması muhtemel görünmektedir. Diğer yandan belirsizliğe tahammülsüzlüğün dış faktörlerden kaynaklandığı da bilinmektedir (Karataş ve Uzun, 2018; Uzun ve Karataş, 2020). Dışsal hedeflere aşırı endişe ile yaklaşan bireylerin yaşamdaki anlam duygularının azaldığı, buna karşın içsel hedeflere odaklananların ise yaşamda daha fazla anlam duygusuna sahip oldukları ifade edilmiştir (Zhang, Yan, Qiu ve Dai, 2018). Nitekim yaşamda anlamın önemli boyutlarından biri yaşamın anlamını kavrama arzusudur. Belirsizliğe karşı yüksek düzeyde tahammülsüz olan insanların, bilinmeyene karşı korku duymalarıyla kontrol ve öngörülebilirlik arzuları etkilenmektedir (Carleton, 2016; Park vd., 2010). Anlam aramak ile ilgili süreçler, yaşanan belirsizliğe karşı tahammülsüzlük boyutuna göre değişebilir. Zira anlam arayışı, öngörülebilirlikteki bozukluklardan etkilenebilir. Araştırmalar, belirsizliğe karşı yüksek düzeyde hoşgörüsüz olan kişilerin, belirsizliğe tahammülsüzlüğü düşük olanlara göre bilişsel tamamlanma ihtiyacının, düzeni tercih etmesinin ve kapalı fikirliliği destekleme olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Berenbaum, Bredemeier ve Thompson, 2008). Bu durum açık fikirliliğin bir meslek özelliği olarak kabul edildiği akademisyenlik için büyük bir risk faktörü olarak yorumlanabilir. Nitekim alanyazında yer alan tüm bu araştırmalar, belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşamdaki anlam arayışlarını baltalayabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda akademisyenlerin sahip oldukları belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyinin, yaşam doyumları üzerindeki yıkıcı etkisinde, yaşamdaki anlam arayışının aracılık edebileceği fikri güçlü bir ihtimaldir.

Tüm bireyler ve meslek grupları gibi akademisyenlerin de yaşadıkları belirsizliğe tahammülsüzlük karşısında yaşam doyumlarının zarar görmesi muhtemeldir. Ancak alanyazında bunu önleyebilmek için hangi değişkenlerden yararlanılabileceğine dair bulgular henüz tespit edilmemiştir. Bu problem durumuna cevap verebilecek araştırmaların varlığı, bu konuda yapılması planlanan çalışmaların sayısının artırması ve genel geçer sonuçların ortaya konması açısından oldukça önemlidir. Akademisyenlerin yaşadıkları belirsizliğe tahammülsüzlüğün, onların yaşam doyumları üzerindeki yıkıcı etkisini zayıflatabilecek değişkenlerin tespit edilmesiyle birlikte bu konuda yapılacak önleyici ve koruyucu çalışmaların önü açılacaktır. Böylece akademisyenlerin bilim üretmeleri, ders vermeleri ve sosyal sorumluluk projelerinde görev almaları konusundaki motivasyonlarına olumlu yönde katkı sunulabileceği düşünülmektedir. Yukarıda açıklanan teori ve bulgulardan hareketle bu araştırmanın amacı; belirsizliğe tahammülsüzlüğün, akademisyenlerin yaşam doyumları üzerindeki etkisinde psikolojik sağlamlığın ve yaşamdaki anlam arayışının aracı etkisini incelemektir. Bu kapsamda oluşturulan hipotezler ise şöyledir:

H₁: Belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doyumu değişkenleri negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir.

H₂: Belirsizliğe tahammülsüzlük değişkeni psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı değişkenleri ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir.

H₃: Psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı değişkenleri ile yaşam doyumu değişkeni pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir.

H₄: Belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı değişkenlerinin aracı rolü bulunmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, akademisyenlerin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın ve yaşamdaki anlam arayışının aracı etkisinin incelenmesine yönelik olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, nicel araştırma geleneği içerisinde yer alır, iki veya daha fazla değişken arasında birlikte değişimin olup olmadığını ve bu değişimin ne ölçüde olduğunu belirlemeyi hedefleyen bir araştırma modeli türüdür (Karasar, 2012). İlişkisel araştırma modellerinde tüm değişkenler bütüncül bir yaklaşımla analiz edilir. Bu noktadan hareketle, kuramsal temellere dayalı olarak oluşturulmuş olan modelde diğer değişkenlerin herhangi bir değişken üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini ortaya çıkarmak için, tahmini istatistiksel tekniklerden ve YEM (Yapısal Eşitlik Modeli) temelli yapısal model analizi türlerinden biri olan örtük değişkenli aracılı yapısal model uygulamaları tercih edilmiştir (Gürbüz, 2019).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye’de çeşitli devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan 257 akademisyenden oluşmaktadır. Katılımcıların %62.60’ı ($n=161$) kadın, %37.40’ı ($n=96$) ise erkektir. Çalışma grubuna ait yaş ortalaması 38.93 ($SD=8.64$) olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların %64.20’si ($n=165$) devlet, %35.80’i ($n=92$) ise vakıf üniversitelerinde çalışmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, araştırmacıların en erişilebilir yanıtlayıcılardan başlayarak ihtiyaç duydukları büyüklüğe ulaşana kadar örnekleme oluşturmalarınıdır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerinin toplanması için akademisyenlere ilişkin kişisel bilgilerin elde edildiği demografik bilgi formu, Yaşam Doyumu Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğini (BTÖ-12), Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Yaşamda Anlam Ölçeği’nin yaşamda anlamın aranması alt boyutu kullanılmıştır. Araştırma içerisinde kullanılan tüm veri toplama araçlarının fikri mülkiyet sahiplerinden e-posta aracılığıyla izin alınmıştır.

Demografik Bilgi Formu: Çalışma grubunda yer alan akademisyenlerin, kişisel bilgilerini almak amacıyla yazarlar tarafından cinsiyet, yaş ve çalışılan üniversite türü bilgilerinin sorulduğu bir demografik bilgi formu oluşturulmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): YDÖ, Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk Kültürüne uyarlanması Dağlı ve Baysal (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplamda 5 maddeden oluşun ölçek, 5’li Likert tipi puanlamalıdır. Ölçekteki maddelerin puanlaması “[1] Hiç katılmıyorum” ile “[5] Tam olarak katılıyorum” aralığındadır. Ölçekten alınabilecek puan, 5 ila 25 arasında değişmektedir. YDÖ’de ters

puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi, bireyin sahip olduğu yaşam doyumu düzeyinin de arttığını göstermektedir. Toplam varyansın %68.38'ini açıklayan ölçek tek boyutludur. YDÖ'nün iç tutarlık katsayısı ise .88'dir (Dağlı ve Baysal, 2016).

Mevcut araştırma içerisinde YDÖ'yü kullanabilmek için ilk olarak geçerliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğe ait yapı geçerliğinin incelenebilmesi için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) kullanılmış ve YDÖ'nün model-veri uyumunun kabul edilen referans değer aralığında olduğu anlaşılmıştır ($\chi^2[n=251]=5.391$, $sd=5$, $p=.000$, $\chi^2/sd=1.078$, RMSEA=.028, SRMR=.018, CFI=.986). Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi adına ise Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı analizi yapılmıştır. Ölçeğe ait iç tutarlık katsayısının .90 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen geçerlik ve güvenilirlik değerleri incelendiğinde YDÖ'nün alanyazında belirtilen referans değerlerine uygun olduğu ve bu araştırma kapsamında kullanılabilir seviyede geçerliğe (Kline, 2015) ve güvenilirliğe (Büyüköztürk, 2014) sahip olduğu ifade edilebilir.

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ-12): Carleton, Norton ve Asmundson (2007) tarafından geliştirilmiş olan BTÖ-12, Sarıçam, Erguvan, Akın ve Akça (2014) tarafından Türk Kültürüne uyarlanmıştır. Toplamda 12 maddeden oluşan ölçek, 5'li Likert tipi puanlamalıdır. Ölçekte yer alan maddelerin puanlaması "[1] Bana hiç uygun değil" ile "[5] Bana tamamen uygun" arasında değişmektedir. BTÖ-12, "ileriye yönelik kaygı" (1., 2., 3., 4., 5., 6. ve 7. maddeler) ve "engelleyici kaygı" (8., 9., 10., 11. ve 12. maddeler) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten toplam bir belirsizliğe tahammülsüzlük puanı da alınabilmektedir. Ölçekte ters madde bulunmamakla birlikte BTÖ-12'den alınabilecek toplam puan, 12 ile 60 aralığındadır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi, bireyin sahip olduğu belirsizliğe tahammülsüzlüğün de arttığını göstermektedir. Toplam varyansın %78.57'sini açıklayan BTÖ-12'ye ait genel iç tutarlık katsayısı ise .88'dir (Sarıçam vd., 2014).

Mevcut araştırma içerisinde BTÖ-12'yi kullanabilmek için ilk olarak geçerliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğe ait yapı geçerliğinin incelenebilmesi için DFA kullanılmış ve BTÖ-12'nin model-veri uyumunun kabul edilen referans değer aralığında olduğu anlaşılmıştır ($\chi^2[n=251]=258.157$, $sd=54$, $p=.000$, $\chi^2/sd=4.780$, RMSEA=.077, SRMR=.073, CFI=.906). Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi adına ise Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı analizi yapılmıştır. Ölçeğe ait genel iç tutarlık katsayısının .92 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen geçerlik ve güvenilirlik değerleri incelendiğinde BTÖ-12'nin alanyazında belirtilen referans değerlerine uygun olduğu ve bu araştırma kapsamında kullanılabilir seviyede geçerliğe (Kline, 2015) ve güvenilirliğe (Büyüköztürk, 2014) sahip olduğu ifade edilebilir.

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ): KPSÖ, Smith ve diğerleri (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk Kültürüne uyarlama çalışmaları ise Doğan (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplamda 6 maddeden oluşan ölçek, 5'li Likert tipi puanlamalıdır. Ölçekte yer alan maddelerin puanlaması "[1] Hiç uygun değil" ile "[5] Tamamen uygun" arasında değişmektedir. KPSÖ'nün 2., 4. ve 6. maddeleri tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan, 6 ile 30 aralığında değişmektedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe bireyin sahip olduğu psikolojik sağlamlık düzeyinin arttığı kabul edilmektedir. Toplam varyansın %54.66'sini açıklayan ölçek tek boyutludur. KPSÖ'nün iç tutarlık katsayısı ise .83'dür (Doğan, 2015).

Mevcut araştırma içerisinde KPSÖ'yü kullanabilmek için ilk olarak geçerliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğe ait yapı geçerliğinin incelenebilmesi için DFA kullanılmış ve KPSÖ'nün

model-veri uyumunun kabul edilen referans değer aralığında olduğu anlaşılmıştır ($\chi^2[n=251]=35.591$, $sd=9$, $p=.000$, $\chi^2/sd=3.954$, $RMSEA=.059$, $SRMR=.042$, $CFI=.900$). Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi adına ise Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı analizi yapılmıştır. Ölçeğe ait iç tutarlık katsayısının .83 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen geçerlik ve güvenilirlik değerleri incelendiğinde KPSÖ'nün alanyazında belirtilen referans değerlerine uygun olduğu ve bu araştırma kapsamında kullanılabilir seviyede geçerliğe (Kline, 2015) ve güvenilirliğe (Büyüköztürk, 2014) sahip olduğu ifade edilebilir.

Yaşamda Anlam Ölçeği (YAÖ): YAÖ, Steger ve diğerleri (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk Kültürüne uyarlama çalışmaları ise Demirbaş (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplamda 10 maddeden oluşan ölçek, 7'li Likert tipi puanlamalıdır. Ölçeğin 9. maddesi tersten puanlanmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerin puanlanması "[1] Kesinlikle doğru değil" ile "[7] Kesinlikle doğru" aralığında değişmektedir. YAÖ, "yaşamda anlamın varlığı" (1., 4., 5., 6. ve 9. maddeler) ve "yaşamda anlamın aranması" (2., 3., 7., 8. ve 10. maddeler) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. YAÖ'nün iki alt boyutu birbirinden farklı yapılardan oluşmaktadır ve bu nedenle YAÖ'nün alt boyutları iki farklı ölçek olarak da kullanılabilir. Bu çalışma kapsamında YAÖ'nün sadece yaşamda anlamın aranması alt boyutu kullanılmıştır. YAÖ'nün yaşamda anlamın aranması alt boyutundan alınan puan, 5 ile 35 aralığında değişmektedir. Yaşamda anlamın aranması alt boyutundan yüksek puan alınması, yaşamdaki anlam arayışının yoğun olduğu anlamına gelmektedir. YAÖ'nün yaşamda anlamın aranması alt boyutunun iç tutarlık katsayısı ise .88'dir (Demirbaş, 2010).

Mevcut araştırma içerisinde YAÖ'nün yaşamda anlamın aranması alt boyutunun kullanılabilmesi için ilk olarak geçerliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Alt boyuta ait yapı geçerliğinin incelenmesi için DFA kullanılmış ve YAÖ'nün yaşamda anlamın aranması alt boyutunun model-veri uyumunun kabul edilen referans değer aralığında olduğu anlaşılmıştır ($\chi^2[n=251]=23.928$, $sd=5$, $p=.000$, $\chi^2/sd=4.785$, $RMSEA=.078$, $SRMR=.071$, $CFI=.949$). Alt boyutun güvenilirliğinin belirlenmesi adına ise Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı analizi yapılmıştır. YAÖ'nün yaşamda anlamın aranması alt boyutuna ait iç tutarlık katsayısının .93 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen geçerlik ve güvenilirlik değerleri incelendiğinde YAÖ'nün yaşamda anlamın aranması alt boyutunun alanyazında belirtilen referans değerlerine uygun olduğu ve bu araştırma kapsamında kullanılabilir seviyede geçerliğe (Kline, 2015) ve güvenilirliğe (Büyüköztürk, 2014) sahip olduğu ifade edilebilir.

Verilerin Toplanması

Demografik bilgi formu ile beraber dört farklı ölçeğin yer aldığı uygulama formu, verilerin toplanabilmesi için Google Formlar uygulamasının yardımıyla online forma dönüştürülmüştür. Sonrasında ise oluşturulan bu online form Whatsapp, Instagram, Facebook vb. gibi Türkiye'de akademisyenlerce yaygın olarak kullanılan sosyal medya platformlarında paylaşılmıştır. Araştırma içeriği ve ölçeklerle ilgili gerekli açıklamalar online formun giriş kısmında verilmiştir. Bunun üzerine "Açıklamayı okudum. Çalışmanın amacını anladım. Bu çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul ediyorum." ifadesini sanal ortamda kabul ettiğini belirten katılımcılar ile araştırma sürecine devam edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen ölçme araçları ile elde edilen verilerin çözümlenmesi SPSS 22.0 ve AMOS 21.0 paket programları kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiş ve anlamlılık düzeyi olarak .05 alınmıştır. Toplanan verilerle istatistikî

çalışmaların yapılması için ilk olarak veriler SPSS 22.0 programına aktarılmıştır. Veriler online form aracılığıyla toplandığı için tüm değerlerin, beklendiği gibi olası sınırlar (ranj) içinde olduğu ve kayıp verinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

Temel analizlere başlamadan önce YEM'in ön şartlarından olan örneklem büyüklüğü, uç değerler incelemesi, çoklu bağlantı problemi ve normallik varsayımlarının sağlanmış olması gerekmektedir (Ullman, 2013). YEM araştırmalarında, gözlem miktarının 250 ile 500 arasında olmasının yeterli olduğu ifade edilmektedir (Schumacker ve Lomax, 2016). Bu bağlamda araştırmacının ulaştığı 257 kişilik çalışma grubu, bu koşulun sağlandığını göstermektedir. Veri setinde bulunan uç değerleri belirlemek için tek değişkenli ve çok değişkenli uç değer analizleri yapılmıştır. İlk olarak, tek değişkenli uç değer analizi için Z testi gerçekleştirilmiştir. Örneklem büyüklüğü 100'ün üzerinde olduğu için Z puanı referans değeri -4.00 ile +4.00 arası olarak kabul edilmiştir (Mertler ve Vannatta, 2016). Belirlenmiş olan Z puanı aralığının dışındaki 4 veri seti araştırmanın dışında bırakılmıştır. İkinci olarak Mahalonobis uzaklık katsayısı testi ile çok değişkenli uç değer incelemesi yapılmış ve uç değer olduğu belirlenen 2 veri seti de yine araştırma kapsamının dışında bırakılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Analizlerin devamına, uç değer ifade etmeyen 251 veri seti ile devam edilmiştir.

Veri setindeki çoklu bağlantı problemini kontrol etmek için değişkenlerin arasındaki basit (ikili) korelasyonlar incelenmiştir. Yapılan pearson korelasyon katsayısı analizi sonrasında değişkenler arasındaki ikili korelasyon değerlerinin hepsinin referans değer olan .90'dan düşük olduğu anlaşılmıştır (Ullman, 2013). Böylece değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmadığı söylenebilir. Daha sonra çalışmada, çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayılarının normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığı test edilmiştir. Her bir değişken için çarpıklık ve basıklık katsayılarının referans değer aralığı olan -1.00 ile +1.00 aralığında (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014) olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda veri setinin normallik varsayımını sağladığı söylenebilir.

Bu çalışmanın veri setinin, parametrik olan istatistiksel yöntemlere uygun olup olmadığına yönelik yapılan analizlerin sonucunda; veri setinin, YEM temelli yapısal model analizi türlerinden olan örtük değişkenli aracılı yapısal model uygulamalarına uygun olduğu ve ilgili analizlerin yapılabileceği anlaşılmıştır. Bu çalışmada YEM analizi, Kline'in (2015) önerdiği şekilde ölçüm modeli ve yapısal model olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Aracılı yapısal model analizine başlanmadan önce ilk olarak kullanılan ölçeklere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve ölçüm modelinin doğrulanıp doğrulanmadığı test edilmiştir. Kullanılan ölçeklere ait doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, yöntem bölümünde yer alan veri toplama araçları başlığı altında sunulmuştur. Bu çalışmada, çok değişkenli normalliğe sahip modellerin standardizasyonunda sıklıkla kullanılan bir yöntem olan en çok olabilirlik (maximum likelihood) yöntemi tercih edilmiştir.

Analiz sonucunda üretilen uyum iyiliği indeks (goodness of fit indices) değerlerine bakılarak, YEM uygulamasında test edilen modelin bir bütün olarak toplanan veriler tarafından desteklenip desteklenmediğine karar verilir (Meydan ve Şeşen, 2015). Bu konuda yapılan Monte-Carlo simülasyon çalışmalarına göre uyum iyiliği değerlerine ilişkin tartışmalar devam etmektedir. Güncel araştırmalar ve Monte-Carlo çalışmalarındaki sonuçlar dikkate alındığında ML (maximum likelihood) ve GLS (generalized least squares) hesaplama yöntemiyle yapılan YEM araştırmalarında geniş örneklem ($n > 250$) kullanıldığında χ^2 ve buna ait p değeri, χ^2/sd , RMSEA, SRMR ve CFI uyum iyiliği indekslerinin raporlanması

önerilmektedir (Gürbüz, 2019). Bu araştırmanın YEM analizlerinde kullanılacak olan uyum indeksleri ve bunların kabul edilebilir eşik değerleri Tablo-1’de verilmiştir.

Tablo 1. Yapısal Eşitlik Modelinde Kullanılan Uyum İyiliği İndeksi Değerleri

Uyum İndeksleri	İyi Uyum Değerleri	Kabul Edilebilir Değerler
χ^2 (CMIN)	$p > .05$ (anlamsız) olmalı	
χ^2/sd	< 3	$3 < (\chi^2/sd) < 5$
RMSEA	< .05	< .08
SRMR	< .05	< .08
CFI	> .95	> .90

Kaynak: (Gürbüz ve Şahin, 2018; Gürbüz, 2019; Meydan ve Şeşen, 2015).

Ayrıca bu çalışmada aracılığın anlamlı olup olmadığına ilişkin ek kanıt elde etmek için Bootstrap (5000) testi kullanılmıştır (Meydan ve Şeşen, 2015). Bootstrap yöntemi, Baron ve Kenny’in (1986) geleneksel yönteminden ve Sobel testinden daha güvenilir sonuçlar verdiği öne sürüldüğü için tercih edilmiştir (Gürbüz, 2019).

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından 15/03/2022 tarihinde yapılan 118 nolu toplantıda 33 nolu karar sayısı ile gerekçesi, amacı, yaklaşımı ve yöntemi açısından incelenmiş, kapsam ve uygulama açısından etik ilkelere ve insan haklarına uygun bulunmuştur.

Bulgular

Araştırmanın örtük değişkenli aracı yapısal modelinden elde edilen bulgular sunulmadan önce YEM’in ön şartlarının sağlandığını görmek için yapılan ön analizlerde, araştırmanın değişkenlerinin betimsel istatistikleri hesaplanmış ve pearson momentler çarpımı korelasyon analizi yöntemi kullanılarak değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Tablo-2’de araştırmanın değişkenlerine ait betimsel istatistikler sunulmuştur.

Tablo 2. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	Ranj	Min.	Max.	\bar{x}	ss	Çarpıklık	Basıklık
Yaşam Doyumu	18.00	7.00	25.00	18.34	3.797	-.937	.819
Belirsizliğe	43.00	15.00	58.00	34.74	9.051	.285	-.146
Psikolojik Sağlık	19.00	11.00	30.00	22.93	3.675	-.740	.915
Yaşamda Anlam Arayışı	30.00	5.00	35.00	20.01	8.503	.138	-.996

Araştırma verilerinin, normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının anlaşılması için Tablo-2’deki çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde; her bir değişken için çarpıklık ve basıklık katsayısının, referans değer olan -1.00 ile +1.00 aralığında (Çokluk vd., 2014) yer almakta olduğu görülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın değişkenlerinin normallik sayılığını karşıladığı söylenebilir. Değişkenlerin birbiriyle olan ilişkisini gösteren korelasyon katsayıları ise Tablo-3’te verilmiştir.

Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Akademisyenlerin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Sağlamlığın ve Yaşamdaki Anlam Arayışının Aracı Rolü

Tablo 3. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon

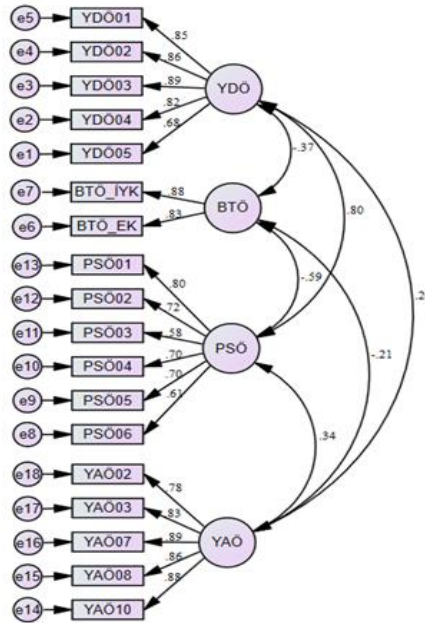
Değişkenler	Yaşam Doyumu	Belirsizliğe Tahammülsüzlük	Psikolojik Sağlamlık	Yaşamda Anlam
Yaşam Doyumu	1.00			
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	-.305**	1.00		
Psikolojik Sağlamlık	.646**	-.526**	1.00	
Yaşamda Anlam Arayışı	.197**	-.183**	.316**	1.00

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo-3'e bakıldığında, araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkilerin .183 ila .646 arasında değiştiği görülmektedir. Çoklu bağlantı sorunundan söz edilebilmesi için ilişkilerin, referans değeri olarak kabul edilen .90'dan büyük olmaması gerekmektedir (Ullman, 2013). Bu bağlamda kurgulanan modelin çoklu bağlantı sorunu oluşturacak düzeyde olmadığı söylenebilir.

Yapısal model analizlerinde, araştırmada yer alan gözlenen değişkenlerin kendi aralarında oluşturdukları ilişkiler oldukça önemlidir. Kurgulanan modelin hesaplanabilmesi ve doğrulanması için gözlenen değişkenlerin kendi aralarında doğrusal ilişkiler olmalıdır (Sayın ve Gelbal, 2016). Bu nedenlerle örtük değişkenli aracı yapısal model analizlerine başlanmadan önce analiz sürecinde kullanılacak olan değişkenler yardımıyla ölçüm modellerinin incelenmesi ve araştırmanın yapısal modeline ilişkin ölçüm modelinin analiz edilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmada katılımcıların tutumları dört farklı ölçme aracı ile ölçülmüştür. Bu ölçme araçlarıyla ölçülmüş olan değişkenlerin, birbirleriyle olan ilişkilerini gösteren ölçüm modelinde, gizil ve gözlenen değişkenler arasında bulunan bütün yollar analiz edilmiştir. Bu araştırmanın ölçüm modeline ait yol diyagramı ve standardize edilmiş değerleri Şekil-1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Ölçüm modeli

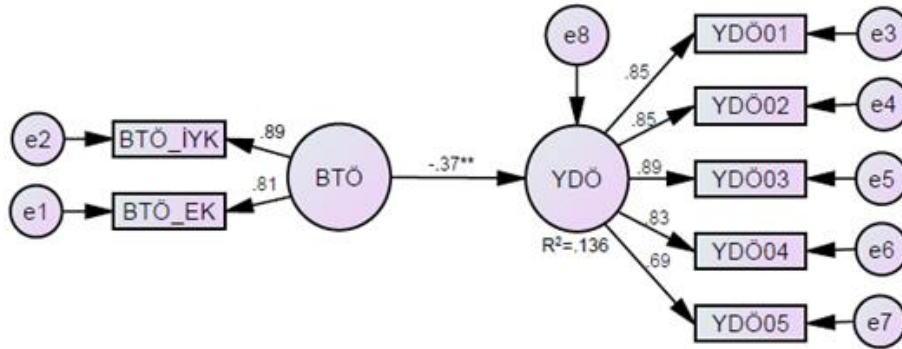
Araştırmanın hipotezleri ve yapısal modelleri analiz edilmeden önce yapısal modelde yer alacak olan tüm değişkenlerin içerisinde bulunduğu ölçüm modeli test edilmiştir. Araştırmanın verileri normal dağılım gösterdiği için Maximum Likelihood hesaplama yöntemi tercih edilerek kovaryans matrisleri oluşturulmuştur (Gürbüz ve Şahin, 2018). Daha sonra yaşam doyumu (YDÖ), belirsizliğe tahammülsüzlük (BTÖ), psikolojik sağlamlık (PSÖ) ve yaşamda anlam arayışı (YAÖ) değişkenlerinin oluşturduğu ölçüm modeli test edilmiştir. Analiz neticesinde ulaşılan uyum iyiliği indeks değerleri ($\chi^2[n=251]=459.297$, $sd=129$, $p=.000$, $\chi^2/sd=3.560$, $RMSEA=.066$, $SRMR=.054$, $CFI=.915$), ölçüm modelinin doğrulandığına işaret etmiştir. Modelin uyum iyiliği değerlerinin yeterli olmasından dolayı herhangi bir modifikasyon işlemi yapılmamıştır.

Ölçüm modelinin uyum iyiliği değerlerinin yeterli olmasından sonra yapısal modelin sınanmasında Baron ve Kenny'nin (1986) önerileri dikkate alınarak toplamda dört adımda sonuca gidilmiştir. Bunun için ilk adımda aracı değişkenler modele dahil edilmeden bağımsız değişkenin (belirsizliğe tahammülsüzlük) bağımlı değişkeni (yaşam doyumu) doğrudan yordayıp yordamadığı incelenmiştir. İkinci adımda ise bağımsız değişken ile aracı değişkenler (psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı) arasındaki ilişki incelenmiştir. Ardından üçüncü adımda, aracı değişkenler ile bağımlı değişken arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Dördüncü ve son adımda ise aracı değişkenler modele dahil edilmiş, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisi tekrar incelenmiştir.

1.Adım

H₁: Belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doyumu değişkenleri negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir.

H₁ hipotezinin sınanması için belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doyumu gizil değişkenleri arasındaki yol incelenmiş ve sonuçlar Şekil-2'de verilmiştir.

Şekil 2. H₁ hipotezinin sınanması

İlk olarak H₁ (Belirsizliğe Tahammülsüzlük → Yaşam Doyumu) hipotezini test etmek amacıyla bağımsız değişken olan belirsizliğe tahammülsüzlüğün dışsal, bağımlı değişken olan yaşam doyumunun ise içsel değişken olduğu örtük değişkenli yapısal model test edilmiştir. YEM sonuçlarına göre belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doyumu arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki tespit edilmiştir ($\beta=-.37$, $p<.01$). Belirsizliğe tahammülsüzlük değişkeninin yaşam doyumu değişkenine orta düzeyde ($-.70<\beta<-.30$) doğrudan bir etkisi bulunmaktadır (Büyüköztürk, 2014). Ayrıca Şekil-2 incelendiğinde belirsizliğe tahammülsüzlük değişkeninin yaşam doyumu değişkenindeki toplam varyansın %13.60'lık

Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Akademisyenlerin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Sağlamlığın ve Yaşamdaki Anlam Arayışının Aracı Rolü

kısmını açıkladığı görülmektedir ($R^2=.136$, $p<.01$). Bu bağlamda kurgulanan bu öncü modelde belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam doyumu üzerinde orta büyüklükte bir etki değerine ($.13<R^2<.26$) sahip olduğu söylenebilir (Cohen, 1988). Yapısal modelin birinci adımı için kurulan bu öncü modele ait uyum iyiliği değerlerinin alanyazında kabul edilmiş olan referans değerlerin içerisinde olması ($\chi^2[n=251]=22.238$, $sd=13$, $p=.000$, $\chi^2/sd=1.711$, $RMSEA=.053$, $SRMR=.043$, $CFI=.991$), modelin veri ile uyumlu ve kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Modelin uyum iyiliği değerlerinin yeterli olmasından dolayı herhangi bir modifikasyon işlemi yapılmamıştır. Bu durumda H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Yapısal modelin birinci adımına ilişkin yol katsayılarının anlamlılık değerleri ile regresyon katsayısı Tablo-4’de verilmiştir.

Tablo 4. Yapısal Modelin Birinci Adımı İçin Yol Katsayısı, t , R^2 ve Anlamlılık Değerleri

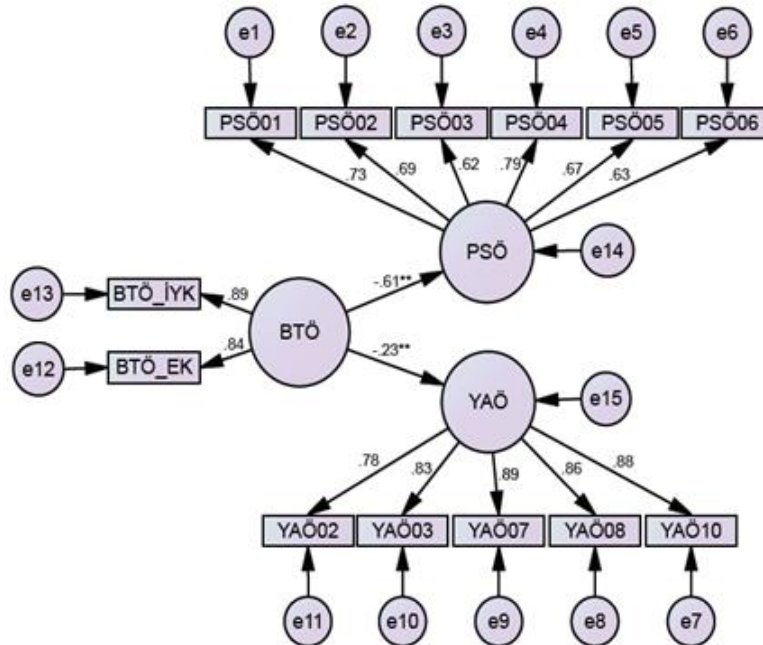
Yordayan	Yordanan	β	t	p	R^2
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	→ Yaşam Doyumu	-.370	-5.228**	.000	.136

** $p<.01$

2.Adım

H₂: Belirsizliğe tahammülsüzlük değişkeni psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı değişkenleri ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir.

H_2 hipotezinin sınanması için belirsizliğe tahammülsüzlük ile psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı gizil değişkenleri arasındaki yol incelenmiş ve sonuçlar Şekil-3’te verilmiştir.

Şekil 3. H_2 hipotezinin sınanması

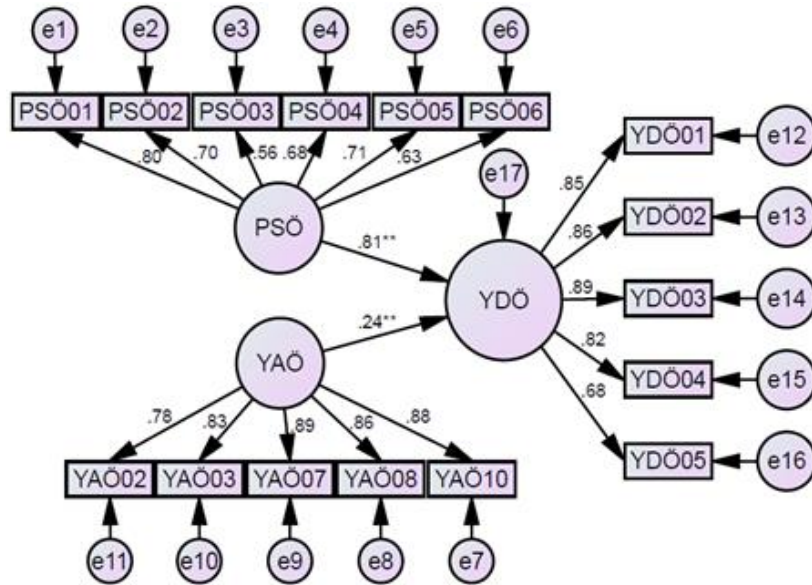
Yapısal modelin ikinci adımı olarak H_2 (Belirsizliğe Tahammülsüzlük → Psikolojik Sağlamlık, Belirsizliğe Tahammülsüzlük → Yaşamda Anlam Arayışı) hipotezini test etmek amacıyla

bağımsız değişken olan belirsizliğe tahammülsüzlüğün dışsal, aracı değişkenler olan psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışının ise içsel değişkenler olduğu örtük değişkenli yapısal model test edilmiştir. YEM sonuçlarına göre belirsizliğe tahammülsüzlük ile psikolojik sağlamlık ($\beta=-.61, p<.01$) ve yaşamda anlam arayışı ($\beta=-.23, p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca yapısal modelin ikinci adımı için kurulan bu öncü modelin uyum iyiliği değerlerinin alanyazında kabul edilmiş olan referans değerler içerisinde yer alması ($\chi^2[n=251]=237.895, sd=63, p=.000, \chi^2/sd=3.776, RMSEA=.067, SRMR=.054, CFI=.924$), modelin veri ile uyumlu ve kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Modelin uyum iyiliği değerlerinin yeterli olmasından dolayı herhangi bir modifikasyon işlemi yapılmamıştır. Bu durumda H_2 hipotezi kabul edilmiştir.

3.Adım

H_3 : Psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı değişkenleri ile yaşam doyumu değişkeni pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir.

H_3 hipotezinin sınanması için psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı ile yaşam doyumu gizil değişkenleri arasındaki yol incelenmiş ve sonuçlar Şekil-4’de verilmiştir.

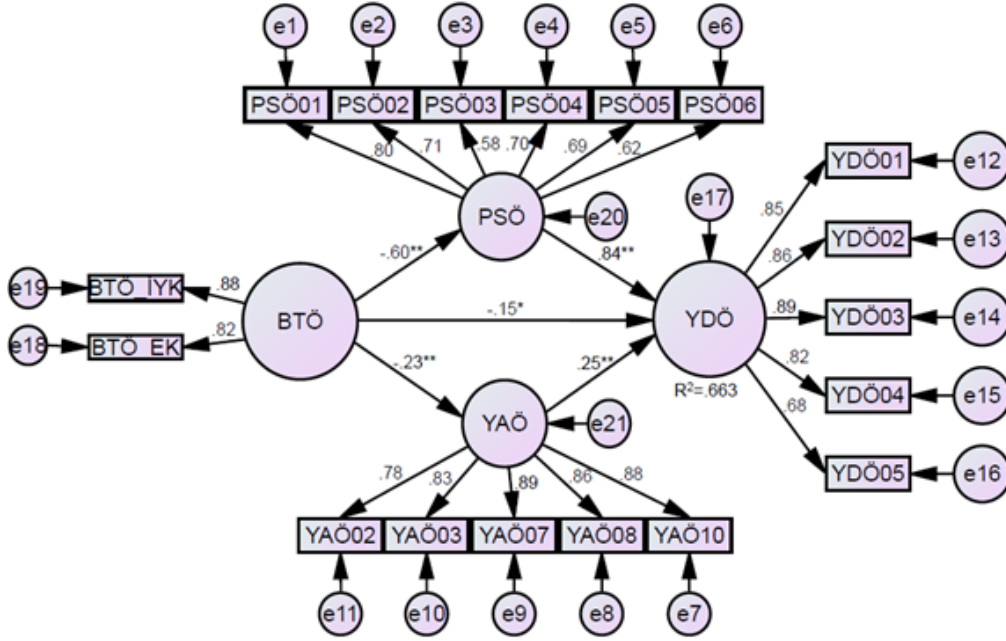
Şekil 4. H_3 hipotezinin sınanması

Yapısal modelin üçüncü adımı olarak H_3 (Psikolojik Sağlamlık → Yaşam Doyumu, Yaşamda Anlam Arayışı → Yaşam Doyumu) hipotezini test etmek amacıyla aracı değişkenler olan psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışının dışsal, bağımlı değişken olan yaşam doyumunun ise içsel değişkenler olduğu örtük değişkenli yapısal model test edilmiştir. YEM sonuçlarına göre yaşam doyumu ile psikolojik sağlamlık ($\beta=.81, p<.01$) ve yaşamda anlam arayışı ($\beta=.24, p<.01$) değişkenleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca yapısal modelin üçüncü adımı için kurulan bu öncü modelin uyum iyiliği değerlerinin alanyazında kabul edilmiş olan referans değerler içerisinde yer alması ($\chi^2[n=251]=371.906, sd=102, p=.000, \chi^2/sd=3.646, RMSEA=.064, SRMR=.049, CFI=.913$), modelin veri ile uyumlu ve kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Modelin uyum iyiliği değerlerinin yeterli olmasından dolayı herhangi bir modifikasyon işlemi yapılmamıştır. Bu durumda H_3 hipotezi kabul edilmiştir.

4.Adım

H₄: Belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doymu arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı değişkenlerinin aracı rolü bulunmaktadır.

H₄ hipotezinin sınanması için belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doymu arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı gizil değişkenleri arasındaki yol incelenmiş ve sonuçlar Şekil-5'te verilmiştir.

Şekil 5. H₄ hipotezinin sınanması

Yapısal modelin dördüncü adımı olarak H₄ (Belirsizliğe Tahammülsüzlük → Psikolojik Sağlamlık ve Yaşamda Anlam Arayışı → Yaşam Doymu) hipotezini test etmek amacıyla bağımsız değişkenin belirsizliğe tahammülsüzlük, bağımlı değişkenin yaşam doymu ve aracı değişkenlerin psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı olduğu örtük değişkenli aracılı yapısal model test edilmiştir. YEM sonuçlarına göre aracı değişkenlerin modele dahil edilmesiyle belirsizliğe tahammülsüzlük değişkeninden yaşam doymu değişkenine giden yol, -.37'den -.15'e düşmüş ve anlamlı kalmaya devam etmiştir ($\beta=-.15$, $p<.05$). Aracı değişkenlerin modelin içerisine dahil edilmesinin ardından bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki ilişki azalmasına rağmen anlamlı kalmaya devam ettiği için psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı değişkenlerinin yapısal modelde kısmi aracı rol üstlendikleri söylenebilir (Baron ve Kenny, 1986). Ayrıca Şekil-5 incelendiğinde belirsizliğe tahammülsüzlük, psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı puanlarının hep birlikte yaşam doymu puanlarındaki toplam varyansın %66.30'luk kısmını açıkladığı görülmektedir ($R^2=.663$, $p<.01$). Bu bağlamda kurgulanan modeldeki tüm değişkenlerin yaşam doymu üzerinde büyük düzeyde bir etki değerine ($.26<R^2$) sahip olduğu söylenebilir (Cohen, 1988). Yapısal model sonucunda ulaşılan uyum iyiliği değerlerinin alanyazında kabul edilen referans değerleri aralığında yer alması ($\chi^2[n=251]=632.336$, $sd=130$, $p=.000$, $\chi^2/sd=4.864$, $RMSEA=.078$, $SRMR=.073$, $CFI=.911$), modelin veri ile uyumlu ve kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Modelin uyum iyiliği değerlerinin yeterli olmasından dolayı herhangi bir modifikasyon işlemi yapılmamıştır. Bu durumda H₄ hipotezi kabul edilmiştir. Yapısal modelin dördüncü adımına

ilişkin yol katsayılarının anlamlılık değerleri ile toplam regresyon katsayısı Tablo-5'de verilmiştir.

Tablo 5. Yapısal Modelin Dördüncü Adımı İçin Yol Katsayısı, t , R^2 ve Anlamlılık Değerleri

Yordayan	Yordanan	β	t	p	R^2
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	→ Yaşam Doyumu	-.15	-2.153*	.031	
Psikolojik Sağlık	→ Yaşam Doyumu	.84	10.176**	.000	.663
Yaşamda Anlam Arayışı	→ Yaşam Doyumu	.25	4.641**	.000	

* $p < .05$, ** $p < .01$

Belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doyumu değişkenleri arasındaki ilişkide psikolojik sağlık ve yaşamda anlam arayışı değişkenlerinin aracılık etkisinin anlamlı olup olmadığına ilişkin ek kanıt elde etmek için Bootstrap yönteminin kullanıldığı yol analizi yapılmıştır. Bootstrap analizinde 5000 yeniden örneklem seçeneği tercih edilmiştir. Bootstrap tekniği ile yapılan aracılık etki analizlerinde, araştırmamızın H_4 hipotezinin desteklenebilmesi için analiz neticesinde elde edilen %95 güven aralığındaki (GA) değerlerin, sıfır değerini içermemesi gerekmektedir (Gürbüz, 2019). Gerçekleştirilen Bootstrap işlemi sonucunda Bootstrap katsayısı ve %95 güven aralıkları alt ve üst sınırları hesaplanmış olup, sonuçlara Tablo-6'da yer verilmiştir.

Tablo 6. Yapısal Modele Ait Bootstrap Analiz Sonuçları

Yapısal Model			Bootstrap Analizi		
Dolaylı Etki			%95 GA		
Bağımsız Değişken	Aracı Değişkenler	Bağımlı Değişken	Katsayı	Alt Sınır	Üst Sınır
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	→ Psikolojik Sağlık + Yaşamda Anlam Arayışı	→ Yaşam Doyumu	-.528	-.672	-.377

** $p < .01$

Tablo-6'daki Bootstrap sonuçları, belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam doyumu değişkenleri arasındaki ilişkide psikolojik sağlık ve yaşamda anlam arayışı değişkenlerinin aracılık etkisinin anlamlı olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır ($\beta = -.528$, %95 GA [-.672, -.377]); çünkü yüzdelerle elde edilen Bootstrap alt ve üst güven aralığı değerleri, sıfır değerlerini kapsamamaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bireylerin kendi belirlediği ölçütlere göre yaşam kalitelerini değerlendirmeleri yaşam doyumunu ifade etmektedir. Kendi yaşamlarını değerlendiren bireylerde, mesleklerine yönelik yenilikler, ani gelişmeler, şartlar ve koşullar bu ölçütler arasında sayılabilir. Özellikle bu ölçütlerin öngörülemez oluşu, belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam doyumuna etkisini muhtemel kılmaktadır. Nitekim yapılan birçok araştırmanın sonucu, belirsizliğe karşı tahammülsüzlüğünün yaşam doyumunu baltaladığını göstermiştir (Çevik ve Yağmur, 2018; Geçgin ve Sahranç, 2017; Sarıçam, 2014; Şar vd., 2012). Ancak bu konuda yapılan araştırmaların sonuçları, bu olumsuz etkiyi azaltabilecek veya ortadan kaldıracabilecek faktörlerin neler olduğunu net olarak tespit edememiştir. Bu araştırma ise kendinden önceki çalışmalardan farklı olarak, belirsizliğe tahammülsüzlüğün akademisyenlerin yaşam doyumuna olan etkisinde psikolojik sağlamlığın ve yaşamda anlam arayışının aracı rolünün olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırmanın H₁ hipotezi ile ilişkili olan ilk bulgusunda, belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam doyumunu olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Yani belirsizlik karşısında tahammül göstermeyen akademisyenlerin, yaşam doyumlarının buna bağlı zarar gördüğü anlaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusundan hareketle H₁ hipotezinin kabul edildiği söylenebilir. Bu bağlamda akademisyenlerin belirsizliğe karşı yaklaşımlarının, yaşam doyumları üzerinde belirleyici olduğu ifade edilebilir. Nitekim alanyazında yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçların elde edildiği bilinmektedir (Çevik ve Yağmur, 2018; Geçgin ve Sahranç, 2017; Sarıçam, 2014; Şar vd., 2012).

Araştırmanın H₂ hipotezi ile ilişkili olan ikinci bulgusunda ise belirsizliğe tahammülsüzlüğün, psikolojik sağlamlık ve yaşamda anlam arayışı ile negatif yönde anlamlı ilişkiler içinde olduğu tespit edilmiştir. Zira belirsizliğe tahammülü olmayan bireyler belirsizliği stresli ve üzücü bulurlar, belirsizliğin olumsuz olduğuna ve bundan kaçınılması gerektiğine inanırlar ve belirsizliğe neden olan durumlarla mücadele etmekte güçlük çekebilirler (Buhr ve Dugas, 2009). Belirsizliğe tahammülsüzlük, güvensizlik duygusunu tetikleyerek kişileri hem psikolojik hem de fiziksel olarak olumsuz etkilemektedir (Morse, 2021). Yani geleceğin öngörülemez yönüne hoşgörü ile yaklaşmayan akademisyenlerin psikolojik olarak daha güçsüz ve dayanıksız olmaları muhtemeldir. Bu bağlamda belirsizliğe tahammülsüzlük ve psikolojik sağlamlık arasında ters yönlü karşılıklı bir ilişkinin olduğu açıktır. Örneğin Kılınç ve Uzun (2022), belirsizliğe tahammülsüzlüğün psikolojik danışmanların psikolojik sağlamlıklarını olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Diğer bir açıdan bakıldığında ise psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek olan bireylerin de belirsizliklerle mücadele etmede daha başarılı olacağı düşünülmektedir. Nitekim yapılan bir çalışmada, psikolojik sağlamlığın belirsizliğe tahammülsüzlüğü düşürdüğü tespit edilmiştir (Lee, 2019). Belirsizlik karşısında tahammülsüz olan bireyler, daha çok somut anlamlara odaklanmaktadır. Ancak anlam arayışı sürece yayılmış, soyut ve manevi bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirsizliğe tahammülsüz olan bireylerin, belirsizliğe hoşgörü ile yaklaşanlara göre daha düzen odaklı ve sabit fikirli oldukları bilinmektedir (Berenbaum vd., 2008). Anlam arayışı hem içsel hem de dışsal açıdan aksiyon ve bir arayış gerektirmektedir. Anlam arayışı, geleceğe yönelik başarı ve hedefler için enerji gerektirir. Belirsizliğe tahammülsüzlük bu enerjiyi tüketebilir ve bireylerin anlam arayışlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Dolayısıyla akademisyenlerin geleceğe yönelik belirsizliğe tahammülsüzlüğü, anlam arayışlarını zedeleyebilir. Tüm bu bulgular ve tartışmalardan hareketle araştırmanın H₂ hipotezinin kabul edildiği ifade edilebilir.

Araştırmanın H₃ hipotezi ile ilişkili olan üçüncü bulgusu, psikolojik sağlık ve yaşamda anlam arayışının yaşam doyumunu pozitif yönde etkilediğidir. Psikolojik sağlık arttıkça mutluluk artmaktadır. Nitekim yapılan çalışmalar, bu bulguya benzer sonuçlar ortaya koymuştur (Gardner, 2020; Mayordomo, Viguer, Sales, Satorres ve Meléndez, 2016). Dayanıklılık, bireyleri yaşamlarındaki zorluklardan korur; bu da onların, iyi oluşun temel unsurları olan çevresel hakimiyet (environmental mastery), olumlu ilişkiler ve kendi kaderini tayin etme becerilerini geliştirmelerini sağlayabilir (Ryff, 2014). Diğer yandan yaşamın farkında, hisseden ve anlamlandırma çabasında olan bireyler ise daha iyimserdirler ve kendilerini gerçekleştirme yolunda daha ileride (Compton, Smith, Cornish ve Qualls, 1996) olmakla birlikte, daha yüksek öz-saygı, daha az depresyon ve kaygı yaşayan (Steger vd., 2006) ve daha az intihara meyilli kişiler (Harlow, Newcomb ve Bentler, 1986) olarak bilinmektedirler. Bu bağlamda psikolojik sağlamlığın ve yaşamda anlam arayışının, bireylerin yaşam doyumlarını olumlu yönde desteklediği ve H₃ hipotezinin kabul edildiği söylenebilir.

Akademisyenlerin atama kriterleri ve sürekli değişen iş süreçleri, belirsizlik algılarını tetiklemektedir. Bu durum, akademisyenlerin yaşam kalitelerinin ve üretkenliklerinin düşmesine yol açabilir (Karataş, Tagay ve Uzun, 2022). Belirsizliğin akademisyenler üzerinde sebep olduğu bu olumsuz etkiyi azaltabilecek veya tamamen ortadan kaldırmayı başarabilecek etkenlerin belirlenmesi oldukça önemlidir. Nitekim bu araştırmanın H₄ hipotezi ile ilişkili olan son bulgusunda, belirsizliğe tahammülsüzlüğün akademisyenlerin yaşam doyumuna olan etkisinde psikolojik sağlamlığın ve yaşamda anlam arayışının aracılık ettiği anlaşılmıştır. Psikolojik sağlık bireylerde, ailelerde, okullarda ve çalışma hayatında koruyucu bir faktör olarak hareket etmektedir ve hayatta başarılı olmak için belirleyici bir faktör olarak görülmektedir. Sonuç olarak psikolojik sağlık, akademisyenlerin hayatlarını daha iyi yönetmelerini sağlamada ve yaşam kalitelerini arttırmalarında kritik bir faktör olarak kullanılabilir. Daha yüksek dayanıklılık, olumsuz risk faktörleri olan stres, depresyon ve kaygıyı azaltmada kilit bir rol oynamaktadır (Kim, 2016). Dolayısıyla belirsizliğin, akademisyenlere yüklediği olumsuz algıyı kırmada psikolojik sağlık önemli bir işleve sahiptir. Diğer yandan yaşamda anlam arayışı da akademisyenlere mücadele ruhu kazandırabilir. Akademisyenler, mücadelelerini ve ıstıraplarını, bir anlam ve değer olarak görürlerse, acıya ve sıkıntıya katlanabilirler. Nitekim çağdaş pozitif psikologlar, yaşamdaki anlamın kötüyü iyileştirdiğini ve iyilik halini artırdığını öne sürmüşlerdir (Baumeister ve Vohs, 2002; Ryff ve Singer, 1998; Seligman, 2002). Tüm bu tartışmalardan hareketle belirsizliğe tahammülsüzlüğün, akademisyenlerin yaşam doyumları üzerindeki olumsuz etkisini kırabilmek için psikolojik sağlamlığın ve yaşamdaki anlam arayışının desteklenmesi gereken önemli aracı değişkenler olduğu ortaya konulmuştur. Bu bağlamda H₄ hipotezinin kabul edildiği söylenebilir.

Alanyazında belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam doyumunu olumsuz yönde etkilediğine ilişkin araştırmalar mevcuttur. Ancak yapılan incelemelerde hem yerli hem yabancı alanyazında, bu etkide aracı olması muhtemel değişkenlere yönelik bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Özellikle akademisyen olarak çalışan bireylerin, yukarıda detaylı olarak açıklanan sebeplerden dolayı yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyebilecek belirsizlik algılarının önüne geçmek için psikolojik sağlık ve yaşamda anlam arayışının aracılık edebileceğini ortaya koymak, araştırmanın özgün ve önemli bir açığı kapattığını göstermektedir. Geniş bir perspektiften bakıldığında, bu araştırmanın sonuçlarının, akademisyenler için uygulanabilir bir iyi oluş modeli ortaya koyduğu söylenebilir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu araştırma kapsamında elde edilen önemli sonuçlara rağmen, araştırmanın birkaç metodolojik sınırlılığı bulunmaktadır. İlk olarak, akademisyenlerin yaşam doyumlarını artıran ve azaltan değişkenlerin tespit edilmesine yönelik kurgulanan model nedensel bir ilişkiyi tespit edemeyen kesitsel bir yaklaşım kullanılarak yürütülmüştür. Boylamsal tasarımlar kullanılarak çalışmanın değişkenleri arasındaki ilişkilere yönelik önemli bilgiler elde edilebilir. Ayrıca bir diğer sınırlılık olarak, verilerin öz-bildirim yöntemi kullanılarak toplanması gösterilebilir. Bu konu kapsamında gelecekte yapılması planlanan araştırmalarda, değişkenler arasındaki ilişkinin araştırılması için çoklu tasarımlar kullanılabilir (nitel ve nicel, deneysel vb.). Ayrıca bu araştırmada Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan, farklı unvanlara sahip akademisyenler hep birlikte incelenmiştir; bundan sonra planlanacak olan araştırmalarda aynı değişkenler devlet veya vakıf üniversitelerinde görev yapan akademisyenler üzerinde ayrı ayrı incelenip karşılaştırılabilir. Bu araştırmada kapsamında, akademisyenlerin yaşadıkları belirsizliğe tahammülsüzlük karşısında yaşam doyumlarının zarar gördüğü ve bunu önleyebilmek için psikolojik dayanıklılıklarının artırılmasından ve yaşamdaki anlam arayışlarının tazelenmesinden yararlanılabileceği tespit edilmiştir. Buradan hareketle Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinde akademisyen olarak çalışanların, hem yaşam doyumlarının artırılması hem de belirsizliğe tahammülsüzlükleriyle etkili bir şekilde baş edebilmeleri için psikolojik sağlamlıklarının ve yaşamdaki anlam arayışlarının desteklenmesi gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda psikolojik sağlamlığın ve yaşamdaki anlam arayışının artırılmasına hizmet edebilecek ve içeriği bu yönde düzenlenmiş psikoeğitim programları geliştirilebilir. Üniversite yönetimlerinin planlamaları doğrultusunda bu programlar, akademisyenlere 6 ila 8 oturum arasında 12 ila 14 kişilik gruplar halinde uygulanabilir. Büyük gruplara ise psikolojik sağlamlık ve yaşamdaki anlam arayışı ile ilgili farkındalık seminerleri planlanarak kısa sürede yüzeysel bilgilendirmeler yapılabilir. Böylece akademisyenler içinde buldukları belirsizliklerle baş etme konusunda güçlendirilebilir ve bilim üretmeleri, ders vermeleri ve sosyal sorumluluk projelerinde görev almaları konusundaki motivasyonları artırılabilir. Diğer yandan araştırmacılar belirsizliğe tahammülsüzlüğün akademisyenlerin yaşam doyumunu üzerindeki yıkıcı etkilerini tamponlayabilecek diğer muhtemel aracı değişkenlerin tespit edilmesiyle ilgili araştırmalar yapmaya devam edebilir. Diğer yandan aynı değişkenler, akademisyenlerin unvanlarına (araştırma görevlisi, öğretim görevlisi, doktor öğretim üyesi, doçent ve profesör) göre de ayrı ayrı incelenebilir ve karşılaştırmalı sonuçlar elde edilebilir.

Kaynakça

- Alparslan, A. M., Yastioğlu, S., Taş, M. A., & Özmen, M. (2022). Yaşamın-işin anlam kaynakları ve iyi oluş ilişkisi üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(33), 14-33. DOI: 10.21076/vizyoner.947733
- Arslan, G. (2016). Psychological maltreatment, emotional and behavioral problems in adolescents: The mediating role of resilience and self-esteem. *Child Abuse & Neglect*, 52, 200-209. DOI: 10.1016/j.chiabu.2015.09.010
- Bajaj, B., & Pande, N. (2016). Mediating role of resilience in the impact of mindfulness on life satisfaction and affect as indices of subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 93, 63-67. DOI: 10.1016/j.paid.2015.09.005

- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182. DOI: 10.1037/0022-3514.51.6.1173
- Baumeister, R. F., & Vohs, K. D. (2002). The pursuit of meaningfulness in life. C. R. Snyder & S. J. Lopez (Ed.), *Handbook of positive psychology* içinde (ss. 608-618). New York: Oxford University Press.
- Berenbaum, H., Bredemeier, K., & Thompson, R. J. (2008). Intolerance of uncertainty: Exploring its dimensionality and associations with need for cognitive closure, psychopathology, and personality. *Journal of Anxiety Disorders*, 22(1), 117-125. DOI: 10.1016/j.janxdis.2007.01.004
- Berger, C. R., & Calabrese, R. J. (1975). Some explorations in initial interaction and beyond: Toward a developmental theory of interpersonal communication. *Human Communication Research*, 1(2), 99-112. DOI: 10.1111/j.1468-2958.1975.tb00258.x
- Bhushan, L. I., & Amal, S. B. (1986). A situational test of intolerance of ambiguity. *Psychologia: An International Journal of Psychology in the Orient*, 29(4), 254-261.
- Brosschot, J. F., Verkuil, B., & Thayer, J. F. (2017). Exposed to events that never happen: Generalized unsafety, the default stress response, and prolonged autonomic activity. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 74(Part-B), 287-296. DOI: 10.1016/j.neubiorev.2016.07.019
- Buhr, K., & Dugas, M. J. (2009). The role of fear of anxiety and intolerance of uncertainty in worry: An experimental manipulation. *Behaviour Research and Therapy*, 47(3), 215-223. DOI: 10.1016/j.brat.2008.12.004
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (19.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, J. D., & Tesser, A. (1983). Motivational interpretations of hindsight bias: An individual difference analysis. *Journal of Personality*, 51(4), 605-620. DOI: 10.1111/j.1467-6494.1983.tb00868.x
- Carleton, R. N., Norton, M. A. P. J., & Asmundson, G. J. G. (2007). Fearing the unknown: A short version of the intolerance of uncertainty scale. *Journal of Anxiety Disorders*, 21(1), 105-117. DOI: 10.1016/j.janxdis.2006.03.014
- Carleton, R. N., Sharpe, D., & Asmundson, G. J. G. (2007). Anxiety sensitivity and intolerance of uncertainty: Requisites of the fundamental fears? *Behaviour Research and Therapy*, 45(10), 2307-2316. DOI: 10.1016/j.brat.2007.04.006
- Carleton, R. N. (2016). Fear of the unknown: One fear to rule them all? *Journal of Anxiety Disorders*, 41, 5-21. DOI: 10.1016/j.janxdis.2016.03.011
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2.Basım). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Compton, W. C., Smith, M. L., Cornish, K. A., & Qualls, D. L. (1996). Factor structure of mental health measures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(2), 406-413. DOI: 10.1037/0022-3514.71.2.406
- Çevik, S., & Yağmur, Y. (2018). Impact of intolerance of uncertainty on psychological well-being in pregnant women with or without miscarriage risk. *Perspectives in Psychiatric Care*, 54(3), 436-440. DOI: 10.1111/ppc.12297
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (3.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262. DOI: 10.17755/esosder.75955

- Demirbaş, N. (2010). *Yaşamda anlam ve yılmazlık* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Diener, E., & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research*, 40(1-2), 189-216. DOI: 10.1023/A:1006859511756
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. DOI: 10.1207/s15327752jpa4901_13
- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlamlık ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness ve Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Gardner, D. G. (2020). The importance of being resilient: Psychological well-being, job autonomy, and self-esteem of organization managers. *Personality and Individual Differences*, 155, 109731. DOI: 10.1016/j.paid.2019.109731
- Gooding, P. A., Hurst, A., Johnson, J., & Tarrrier, N. (2012). Psychological resilience in young and older adults. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 27(3), 262-270. DOI: 10.1002/gps.2712
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5.Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Geçgin, F. M., & Sahranç, Ü. (2017). The relationships between intolerance of uncertainty and psychological well-being. *Sakarya University Journal of Education*, 7(4), 739-756. DOI: 10.19126/suje.383737
- Gürbüz, S. (2019). *AMOS ile yapısal eşitlik modellemesi* (1.Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Harlow, L. L., Newcomb, M. D., & Bentler, P. M. (1986). Depression, self-derogation, substance use, and suicide ideation: Lack of purpose in life as a mediational factor. *Journal of Clinical Psychology*, 42(1), 5-21. DOI: 10.1002/1097-4679(198601)42:1<5::AID-JCLP2270420102>3.0.CO;2-9
- Ho, M. Y., Cheung, F. M., & Cheung, S. F. (2010). The role of meaning in life and optimism in promoting well-being. *Personality and Individual Differences*, 48(5), 658-663. DOI: 10.1016/j.paid.2010.01.008
- Hobfoll, S. E. (2002). Social and psychological resources and adaptation. *Review of General Psychology*, 6(4), 307-324. DOI: 10.1037/1089-2680.6.4.307
- Kang, S. A., Kim, H. W., & Park, B. J. (2016). The moderating effect of resilience in relation between job seeking stress, socially prescribed perfectionism and depression of university students. *Korean Journal of Youth Studies*, 23(1), 77-98.
- Karreman, A., & Vingerhoets, A. J. J. M. (2012). Attachment and well-being: The mediating role of emotion regulation and resilience. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 821-826. DOI: 10.1016/j.paid.2012.06.014
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24.Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Z., & Uzun, K. (2018). Belirsizliğe tahammülsüzlüğün yordayıcısı olarak endişe ile ilgili olumlu ve olumsuz inançlar. *Kastamonu Education Journal*, 26(4), 1267-1276. DOI: 10.24106/kefdergi.434169
- Karataş, Z., Tagay, Ö., & Uzun, K. (2022). Kıskanç olmak mı olmamak mı? Akademik pencereden bir bakış. F. Savi-Çakar, M. Kılınç, C. Çiftçiabaşı & M. Karabal (Ed.), *6th International education and innovative sciences congress full text book* içinde (ss. 95-119). Adıyaman: IKSAD GLOBAL Publications.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling* (4.Basım). New York: Guilford Publications.
- Kılınç, M., & Uzun, K. (2020a). Ergenlerin yaşam doyumlarının yordayıcıları olarak direkt ve dolaylı akran baskısı. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(28), 1241-1271. DOI: 10.26466/opus.748254

- Kılınç, M., & Uzun, K. (2020b). The predictor role of the search for meaning in life in the determination of high school students' lifelong learning tendencies. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 7(3), 89-100. DOI: 10.17220/ijpes.2020.03.009
- Kılınç, M., & Uzun, K. (2022). Belirsizliğe tahammülsüzlüğün psikolojik danışmanların psikolojik sağlamlıkları üzerindeki etkisinde psikolojik zihinliliğin aracı rolünün incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 2782-2835. DOI: 10.29299/kefad.1178241
- Kim, J. A. (2016). The effects of resilience on adjustment to college and career barriers of college students majoring in secretarial studies. *Journal of Secretarial Studies*, 25(1), 161-183.
- Lee, J.-S. (2019). Effect of resilience on intolerance of uncertainty in nursing university students. *Nursing Forum*, 54(1), 53-59.
- Majid, A., & Pragasam, J. (1997). Interactions of intolerance of ambiguity and of contingent liability on auditors' avoidance of litigation. *Psychological Reports*, 81(3), 935-944. DOI: 10.2466/pr0.1997.81.3.935
- Mayordomo, T., Viquer, P., Sales, A., Satorres, E., & Meléndez, J. C. (2016). Resilience and coping as predictors of well-being in adults. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 150(7), 809-821. DOI: 10.1080/00223980.2016.1203276
- McLain, D. L. (1993). The MSTAT-I: A new measure of an individual's tolerance for ambiguity. *Educational and Psychological Measurement*, 53(1), 183-189. DOI: 10.1177/0013164493053001020
- Mertler, C. A., & Vannatta, R. A. (2016). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (6.Basım). CA: Pyrczak Publishing.
- Meydan, C. H., & Şeşen, H. (2015). *Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları* (2.Basım). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Morse, J. L. (2021). *The effects of intolerance of uncertainty and meaning in life on psychological and physical health* (Unpublished doctoral dissertation). Colorado State University, Fort Collins, Colorado.
- Park, N., Park, M., & Peterson, C. (2010). When is the search for meaning related to life satisfaction? *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 2(1), 1-13. DOI: 10.1111/j.1758-0854.2009.01024.x
- Ryff, C. D. (2014). Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of eudaimonia. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 83(1), 10-28. DOI: 10.1159/000353263
- Ryff, C. D., & Singer, B. (1998). The contours of positive human health. *Psychological Inquiry*, 9(1), 1-28. DOI: 10.1207/s15327965pli0901_1
- Rutter, M. (2006). Implications of resilience concepts for scientific understanding. B. M. Lester, A. Masten & B. McEwen (Ed.), *Resilience in children* içinde (ss. 1-12). Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Samman, E. (2007). Psychological and subjective well-being: A proposal for internationally comparable indicators. *Oxford Development Studies*, 35(4), 459-486. DOI: 10.1080/13600810701701939
- Sarıçam, H. (2014). Belirsizliğe tahammülsüzlüğün mutluluğa etkisi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 1-12.
- Sarıçam, H., Erguvan, F. M., Akın, A., & Akça, M. Ş. (2014). Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği (BTÖ-12) Türkçe formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Route Educational and Social Science Journal*, 1(3), 148-157.
- Sayın, A., & Gelbal, S. (2016). Yapısal eşitlik modellemesinde parametrelerin klasik test kuramı ve madde tepki kuramına göre sınırlandırılmasının uyum indekslerine etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2(2), 57-71.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2016). *A beginner's guide to structural equation modeling* (4.Basım). New York, NY: Routledge.

- Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic happiness*. New York: Free Press.
- Shi, M., Wang, X., Bian, Y., & Wang, L. (2015). The mediating role of resilience in the relationship between stress and life satisfaction among Chinese medical students: A cross-sectional study. *BMC Medical Education*, 15(1), 1-7. DOI: 10.1186/s12909-015-0297-2
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(3), 194-200. DOI: 10.1080/10705500802222972
- Stanley-Budner, N. Y. (1962). Intolerance of ambiguity as a personality variable. *Journal of Personality*, 30(1), 29-50. DOI: 10.1111/j.1467-6494.1962.tb02303.x
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 80-93. DOI: 10.1037/0022-0167.53.1.80
- Steger, M. F., Kashdan, T. B., & Oishi, S. (2008). Being good by doing good: Daily eudaimonic activity and well-being. *Journal of Research in Personality*, 42(1), 22-42. DOI: 10.1016/j.jrp.2007.03.004
- Şar, A. H, Işıklar, A., & Aydoğan, İ. (2012). Atama bekleyen öğretmen adaylarının yaşam doyumunu yordayıcı değişkenlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 257-271.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston, MA: Pearson.
- Timmermans, S. (1994). Dying of awareness: The theory of awareness contexts revisited. *Sociology of Health & Illness*, 16(3), 322-339. DOI: 10.1111/1467-9566.ep11348751
- Tortumlu, M., & Uzun, K. (2022). İşyeri zorbalığının çalışanların yaşam doyumunu üzerindeki etkisinde umut ve problem çözme becerisinin aracı rolünün incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(1), 233-254. DOI: 10.35379/cusosbil.1061508
- Turunç, Ö., & Turgut, H. (2017). *Yönetim ve strateji 101 teori ve yaklaşım*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ullman, J. B. (2013). Structural equation modeling. B. G. Tabachnick & L. S. Fidell (Ed.), *Using multivariate statistics* içinde (ss. 681-785). Boston, MA: Pearson.
- Uzun, K., & Karataş, Z. (2020). Predictors of academic self efficacy: Intolerance of uncertainty, positive beliefs about worry and academic locus of control. *International Education Studies*, 13(6), 104-116. DOI: 10.5539/ies.v13n6p104
- Uzun, K., & Tortumlu, M. (2022). Mesleki tükenmişliğin sağlık çalışanlarının yaşam doyumunu üzerindeki etkisinde psikolojik sağlamlığın ve umudun aracı rolünün incelenmesi. *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(20), 350-377. DOI: 10.20304/humanitas.1095389
- Uzun, K., & Karataş, Z. (2023). The examination of the mediator role of optimism, self-compassion, altruism and gratitude in the relationship between cognitive distortions and forgiveness of emerging adults. *Emerging Adulthood*. DOI: 10.1177/21676968231171200
- Ülker-Tümlü, G., & Receptoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumunu arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 205-213. DOI: 10.5961/jhes.2013.078
- Zhang, J., Yan, L., Qiu, H., & Dai, B. (2018). Social adaptation of Chinese left-behind children: Systematic review and meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 95, 308-315. DOI: 10.1016/j.childyouth.2018.11.012